

HILA
BLUMOVÁ
JAK
MILOVAT
SVOJI
DCERU

■ garamond

Jak milovat svoji dceru

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.garamond.cz
www.albatrosmedia.cz

■ **garamond**

Hila Blumová

Jak milovat svoji dceru – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Hila
Blumová

JAK
MILOVAT
SVOJI
DCERU

Copyright © Hila Blum, 2021
First published by Kinneret, Zmora, Dvir Publishing House Ltd.
Translation © Šárka Melanie Sedláčková, 2023
Cover image © Trevillion, 2023

ISBN tištěné verze 978-80-7407-613-8
ISBN e-knihy 978-80-7407-615-2 (1. zveřejnění, 2023) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-7407-616-9 (1. zveřejnění, 2023) (mobi)
ISBN e-knihy 978-80-7407-614-5 (1. zveřejnění, 2023) (ePDF)

Mým milovaným rodičům

1

Když jsem poprvé uviděla své vnučky, stála jsem na druhé straně ulice a neodvažovala jsem se přiblížit. Na předměstí Groningenu jsou okna velká a nízko posazená. Styděla jsem se, jak snadno jsem dostala, co jsem chtěla, a děsilo mě, že jsou kořistí tak snadno dostupnou mým pohledům. I já jsem však byla bezbranná, kdyby se trochu ohlédly, zpozorovaly by mě.

Holčičky se ale nezabývaly tím, co se děje venku. Byly plně zaujaté samy sebou, svými bezvýznamnými starostmi. Holčičky se světlými, řídkými vlasy, které se sypou mezi prsty jako mouka. Byly samy v obývacím pokoji, příliš na dosah ruky. Kdyby se mě někdo zeptal, proč tam jsem, neuměla bych svou přítomnost vysvětlit. Šla jsem pryč.

Počkala jsem, až venku padne tma a v pokojích se rozsvítí světla. Tentokrát jsem si stoupla blíž k domu, ještě pár chvil jsem váhala a nakonec přešla silnici. Málem jsem zaklepala na okno. Ohromila mě samozřejmost, s jakou se tam teď všichni členové rodiny míhali. Takhle jsem si svou dceru nepamatovala, přemohla mě síla její reality. Zašeptala jsem její jméno, jen abych si ho uvědomila: „Leo, Leo.“ Stála jsem tam, ne dlouho, jen pár minut. Leiny dcery, Lotte a Sanne, seděly u jídelního stolu, a přesto se bez ustání

pohybovaly, jak po nich klouzalo žluté světlo domu. Její manžel Johan stál v kuchyni zády ke mně a měl plné ruce práce s přípravou večeře. Lea se přemísťovala mezi pokoji, přet'al ji okenní kříž, zmizela a znovu se objevila v jiné místnosti, vybočila z reality, jako by skutečně procházela zdmi. Krb v obýváku byl vyhaslý, a přesto z něj sálalo teplo. Sálal z něj domov, to je ono. A knihy byly všude, dokonce i v kuchyni. Byt vypadal dobrosrdečně, všechno v něm připomínalo nevinnost materiálů, dřevitost stromů v lese, načechranost mraků na obloze. A jelikož jsem hleděla na svou dceru a její rodinu bez jejich vědomí, nebezpečí hrozilo naopak mně, nahota jejich životů mi žhnula před očima svou nebezpečnou září.

Jedna žena z Dublinu, kterou jsem osobně neznala, ale četla jsem o ní před lety v jedné knize, pocházela z jedenácti sourozenců, a když vyrostla, vdala se a měla dvě dcery. Její dcery *nikdy nešly samy po ulici a nikdy nespaly v jedné posteli*. O moc víc ta žena o svých dcerách neřekla a mně došlo, že tím chtěla vyjádřit, že je miluje, a zároveň, že je neuměla milovat. A že právě v tom spočívá problém lásky. Že to zkusila.

Jeli na prázdniny, ta žena s manželem a dcerami, rodinný výlet autem, došlo k hloupé hádce a ta žena se podívala do zpětného zrcátka a viděla, jak starší dcera zírá před sebe. Všimla si, že se jí nějak stáhla pusa, a ona *s hrůžnou jasnozřivostí poznala přesně ten rys, který zničí dceři obličej*. Takhle přesně to vyjádřila. *Výraz, který ji broží připravit o všechnu půvab*, řekla, *dřív nebo později, možná ještě než doroste*. A ta žena si v duchu umínala, musím se postarat, aby byla šťastná.

Když jsem o ní četla, sama jsem už měla malou holčičku. Leu. Rok a půl starou, energické, upovídané a hlučné batole. Říkala jsem jí mlhová siréna, dokonce i před jejím tátou. Meir a já jsme užasle a s údivem pozorovali tu naši malou sirénu. Vymyslela jsem pro ni desítky dalších přezdívek. Chyběla mi každou chvíli během hodin, kdy jsem pracovala

ve studiu, a když jsme byly zase spolu, pevně jsem ji sevřela v náručí. Bylo pro mě snadné milovat svou maličkou dcerku. I její táta z ní byl celý pryč a každý večer, když usnula, jsme si o ní povídali, navzájem jsme si za naši holčičku děkovali. Dávala jsem jí všechno, co mně samotné chybělo, a ještě mnohem víc, a malička mě rovněž měla ráda.

Všechno, co s Leou souviselo – sliny stékající po bradě a krku až do výstřihu trička, plenky nasáklé močí, hnis při zánětech očí a veškerý obsah jejího nosíku – všechno, co se týkalo jí, se mi líbilo. Občas, když jsem se na ni podívala nebo jsem k ní přičichla, se mi ústa naplnila slinami. Měla jsem chuť se do ní zahryznout. Sním tě, říkala jsem jí, prostě tě zbaštím. A Lea se smála. Lechtala jsem ji, abych slyšela víc toho jejího hlasitého smíchu, a když na nás lidé kolem civěli, nestyděla jsem se, naopak.

Když jí byly čtyři roky, zatoužila jsem po další holčičce. Řekla jsem Meirovi, jen si to představ, dvě Ley. Zřejmě jsem mu ale právě těmito slovy dala najevo, že to nesmí dopustit. A on to nedopustil. Zlobila jsem se na něj řadu měsíců a nakonec se na to zapomnělo. Meir překročil padesátku, přestěhovali jsme se do prostorného bytu, pěkně jsme se zabydleli na svých pracovištích, v noci jsme dobře spali, měli jsme čtyřletou, pak pětiletou a šestiletou Leu, nic nám nescházelo a Lea rostla.

Meirův mladší bratr Jochaj, který se stejně jako Meir stal otcem v pokročilém věku, mi vypráví o své dceři. Když jí bylo sedm let, rozvedl se se svou ženou, a když teď osmiletou holčičku ukládá ke spánku a líbá ji na čelo a pěchuje kolem ní přikrývku, už cítí, jak mu bude scházet. V jednom každém okamžiku tam je a zároveň není, a on sám je opuštěný mezi tím, co bylo, a tím, co bude, a pořád si dělá starosti. Povídáme si v malé kavárně v centru města – až do Meirovy smrti jsme spolu nikdy pořádně nemluvili, Jochaj byl v mé přítomnosti vždycky rezervovaný – a když se večer vrátím domů, nemám stání. Čtu v knize o jedné ženě, ne o té, která žije v Irsku a její dcery nechodí samy po ulici, ale o jiné, o Francouzce, jejíž mladistvá dcera je už dva roky ve vězení a tam si zapsala do deníku, že její matka ji jistě milovala. *Možná příliš. Ale spíše ke mně chovala mateřský cit než skutečnou lásku.* Odkládám knihu na dlouhé minuty, ležím vedle mě vzhůru nohama a myslím, že už ji číst nebudu. *Jak jsem rostla,* píše ta dcera, *stávala jsem se pro ni někým, kdo stojí na druhé straně zdi.*

Myslím na Leu, které je čtrnáct, patnáct let, ten nebezpečný věk. Stokrát, tisíckrát jsem se na ni dívala a myslela jsem si, tají se mi z tebe dech. Někdy jsem jí říkala, jsi tak

krásná, že by se z toho člověk zbláznil, a Lea obrátila oči v sloup a obličej jí ztvrdl a já věděla, že svým milujícím pohledem, slepým k jejím nedostatkům, jí působím zklamání. A přesto jsem v tom pokračovala. Nepřestávala jsem. Nechtěla jsem dopustit, aby mezi námi byla zeď.

Chci napsat o Lee všechno najednou. Ale to by spíše prošel velbloud uchem jehly.

Chtěla bych psát o Lee beze slov, a nejde to.

Často to vidíme ve filmech. Rodina sedí v autě, otec řídí, žena je půvabná podmanivě nedbalým způsobem, vzadu dvě čilé děti, všichni si povídají. Tohle je život předtím, než se začne schylovat k něčemu zlému. Piráti silnic. Temné tajemství z minulosti. Stažená pusa tvé dcery.

Kdysi jsem však viděla skandinávský film, který si vystačil s tragédií subtilnosti. Zhlédla jsem ho celkem třikrát, bylo pro mě důležité všechno pochopit. Rodina trávila čas v lyžařském středisku – otec, matka, syn a dcera. Všichni čtyři byli hezcí, ale ne přespříliš, taková ta snesitelná krása, a bylo vidět, že jejich tělesné životy nejsou úplně bezstarostné. Událost, která se přihodila té rodině a která zasáhla skořápku života a vytvořila v ní síť trhlin a úlomků, byla lavina, trvající pár sekund. Rodina seděla v restauraci na úbočí hory a lavina se na ně valila, až se zastavila v určité vzdálenosti od nich a všichni – poté, co vyskočili ze židlí, aby si našli úkryt – se znovu posadili ke stolu a pokračovali v jídle. Ale ta rána byla smrtelná, škoda nezvratně nastala, protože otec během sesuvu laviny prudce vstal ze židle a utíkal se schovat do bezpečí sám, zatímco matka se okamžitě vrhla na pomoc dětem, držela je a chránila. A z toho vědomí, že se její manžel snažil zachránit sám sebe a je

nechal být, se mladá žena nedokázala vzpamatovat. A od té doby se v celém filmu, se skandinávskou zdrženlivostí, vyjevovala hloubka toho rozkolu.

Čas od času mě napadlo, že bych chtěla vidět další filmy o životech, které se takhle pokrřivily, téměř samy od sebe, a ne filmy o hlučných životních úderech. Chtěla bych slyšet o takové rodině, jako jsme my, Meir, Lea a já, o chybách, jichž se snadno dopustíme, a pak je vlastně nemá kdo odpustit, o běžných nehodách, tím myslím zločiny vůle.

2

V prvním roce Leina života nás často navštěvovala moje máma. Nikdy nechodila s prázdnýma rukama, vždyc-
ky s krabičkami s jídlem, které nám navařila, nebo s předra-
ženými dárky pro Leu (neodstraňovala cenovky). Sedávala
na pohovce s Leou na kolenou, mlaskala na ni a kolébala ji
ze strany na stranu nebo seděla vedle ní na koberci a mávala
jí před očima dlaněmi, a když si dohrály, krmila ji, vsunula jí
lžičku do úst a hned jí utírala bradičku, lžička a utření a tak
pořád dokola. Číhala jsem na chvíli, kdy se máma přestane
ovládat a přemůžou ji city. Copak dokáže před Leou obstát?
Při pohledu na ni přece každý roztaje.

Máma mi se vším ohledně holčičky pomáhala a Meir ta-
ké. Každé ráno Leu vypravoval a někdy ji i odvážel k chůvě
a já jsem ji odtamtud každé odpoledne vyzvedávala, a do-
kud se nevrátil z univerzity, trávily jsme čas spolu doma,
jen my dvě nebo s mámou. A pak vešel Meir a vrhl se na
dcerku. Bombardoval ji objetími, radostnými výkřiky, otáz-
kami, žádostmi o pusinky a další pusinky a nespokojeným
podupáváním, pokud dostal košem, máma si šla po svých,
dveře se za ní zavřely a zbyla jsem jen já a sledovala tátu
a dceru, jak řadí na pohovce. Máma se na to nechtěla dí-
vat, nedovedla se tím nadchnout. Já jsem s Leou neuměla

takhle vyvádět, řehtat se s ní a hýkat na ni, vydávat takovéhle zvuky, ale fascinovalo mě to. Meir to však občas přehnal, stávalo se, že Lea dostala takový záchvat smíchu, že její radostný řev najednou zněl jako počínající brekot.

Neustále jsem Leu fotografovala. Prvorozené děti, to je jako objevení Ameriky, přistání na Měsíci. Samozřejmě, všem lidem se nad tím tají dech. Musí však uplynout mnoho dalších let, než člověk při prohlížení alba z dětství pochopí, jakým způsobem nám láska k vlastním dětem zatemňuje realitu a opravuje ji před našima očima. V prvních dnech života byla Lea děsivě bledá, téměř průhledná, jako sáček mléka. Byla divná. A pořád ještě se mi srdce zastavuje před intenzitou jejího výrazu už na těch fotkách, před jejím rozpoznáním vlastní hodnoty, od samého začátku. V každém případě jsem si to uvědomila až pozdě, až pozdě mi došlo, že děti jiných lidí jsem se milovat naučila, zatímco má láska k Lee byla opakem takového učení, byla zapomenutím všeho.

Mimo záběr vymačkávám pro Leu pomerančovou šťávu a na fotce už ji váhavými doušky upíjí z růžového plastového kelímku. Kyselost v ní pulsuje, je to trochu legrační. Proudí v ní vitamíny, vstřebávají se a působí na ni, před mýma očima se uzdravuje, aniž onemocněla. I za noci, když spí, vnímám, jak roste, kyne v teple trouby (v postýlce působí iracionálně dlouhá). Zřídka, když onemocní – nachlazení, viróza nebo infekce –, se v ní rozhoří jiný temperament. Nikdy nezeslábně ani není zmatená, při vysoké horečce je naopak impulzivnější, hovornější, aniž si to uvědomuje. Připadá mi, jako by ji něco posedlo. Oči se jí lesknou, tvář má ruměnou a hlas hluboký a chraplavý. Děsí mě. V takových chvílích chápu, že není v mé moci pro ni cokoli udělat, že se odstěhovala do náruče svého osudu. Ale vždycky o den, maximálně o dva později se všechno uklidní. Máma už poněkolkáté volá, aby se zeptala, jak se má, dělá si velké starosti, čtyřicet let práce zdravotní sestry v nemocnici ji naučilo hodně o rozmarech osudu, vysoká horečka u batolat, jakož i cokoli jiného přehnaného, jak už jsem zmiňovala, jí nahání hrůzu. Lea je naprosto v pořádku, ujišťuju ji. Horečka jí klesla a usnula.

Druhý den ráno Lea zase hopsá v dětské židličce. Prvním digitálním fotoaparátem, který jsme si pořídili, si ji můžu fotit, kolikrát se mi zachce, dál a dál, bez rozmýšlení. Při určitém osvětlení se oči mé dcery samou modří zdají prázdné. Já mám oči hnědé a její táta také. Blankytná barva očí naší dcery je skrytý pasažér v našem těle, setkání s dědičností přes dvě generace. Modré oči měla moje babička z matčiny strany, stejně jako Meirův dědeček z otcovy strany. V takovém osvětlení vypadají i Leiny vlasy velmi světlé, téměř plavé. Tyhle démonické záběry okamžitě smažu a ze zbývajících vyberu ten nejkrásnější, který později ukážu mámě. O hodinu později, cestou do školky, chce zdravá Lea všechno mačkat. Vypínač na schodišti. Knoflík výtahu. Dálkové ovládání auta. A odpoledne, cestou zpátky, znovu – stisknout tlačítka na klávesnici bankomatu, vytáhnout bankovky, vložit minci do nákupního vozíku, podepsat účtenku při platbě kreditkou. Ve třech a půl letech umí napsat své jméno a má i svůj podpis, zakudrnacený jako dárková stužka. Doma píše na papíry znovu a znovu, Lea, Lea, Lea, Lea. Nechce se učit psát další slova.

Říkám, že problém s láskou už nevystal. Po všechny měsíce těhotenství mě trýznila záhada lásky, ale od chvíle, kdy dcera přišla na svět, jsem všechno vyřešila. Ve vlekcoucích se odpoledních hodinách, kdy jsme byly doma jen my dvě, jsem volala mámě a vyprávěla jí, jak je Lea úžasná. Trvala jsem na tom, že jí to vypovím, nenechala jsem ji změnit téma, odmítala jsem naslouchat jejím příběhům, dokud si nevyslechne ty moje, a nacházela jsem způsoby, jak to udělat, aniž jí to došlo. Prodavače v potravinách na konci ulice jsem řekla (příliš hlasitě; můj hlas ne vždy reagoval na intenzitu, již jsem zamýšlela): Co jsem vůbec v životě dělala, než se mi narodila dcera? Chtěla jsem tím vyjádřit, že si nic nepamatuju, všechno bylo vymazáno, s tou holčičkou jsem se znovu narodila. Mámě jsem něco takového říct nemohla, obě bychom tonuly v rozpacích, slyšela by v mých slovech všechno, co se bála slyšet. Bylo to zamilování, zamilovala jsem se, chtěla jsem vykřičet do celého světa svou lásku k Lee a na nikom jiném mi nezáleželo. Byla jsem šťastná, libovala jsem si ve svém vlastním vynálezu mateřství. Nesčetná objetí, něžné polibky, brebentění a klokotání lásky. Kojila jsem ji, kdykoli chtěla, ve dne i v noci. Usínala a probouzela se podle potřeby. Nechtěla jsem žádnou příručku

o výchově. Čichala jsem k jejím ponožkám a tepláčkům, než jsem je dala do pračky, nasávala jsem vůni jejích mastných vlásků, výpary z jejích úst po ránu, všechny ty sladké zápachy. Plazila se bosá po pískovišti a válela se v kožiších psů ze sousedství. Ignorovala jsem všechny hranice a pravidla a zarputile jsem předváděla před mámou lásku ke své dceři, kterou jsem si vymyslela já, úplně sama, naprosto odlišnou od máminy lásky ke mně.

Jen zřídka jsem se na Leu zlobila. Ale nebyla to žádná opravdová zlost, ani v prvních letech, ani později. Někdy se stalo, že jsem jí měla plné zuby, to jsem pak sraštila čelo a zvýšila hlas, ale uvnitř jsem se nezlobila. Užívala jsem si to. Vlastně mě to bavilo, trochu ji vychovávat, peskovat ji, dělat jí matku. Ale na jednom jsem trvala: když Lea ve vzteku mávala ručičkami a bušila mi do nohou nebo do hrudi nebo mě zlostně tloukla do boků, chytla jsem ji pevně za klouby u rukou a řekla, ne! Máma se nikdy nebije! Ani z legrace! A ona se potom rozplakala. Po několika takových zkušenostech se ale už neodvážila znovu mě uhodit. Přesto mě nejednou dokázala pořádně urazit. Když pronášela tiše, a nikoli škádlivě, nýbrž s plným úmyslem: „Jdi pryč, nech mě,“ nedokázala jsem se na ni podívat, dlouhou dobu jsem ji ignorovala, až z toho sama začala být zkroušená.

3

Čtu v knize o matce, která už nedokáže vystát pláč svých dětí, a takové matky vidím najednou všude, na hřištích, ve frontě v supermarketu, na ulicích, v čekárnách. Cítím jejich mělký dech, počítání do deseti. Šílenství se chystá ke skoku. Nakonec to nejsou lepkavé ručičky nebo vlhké špinavé záhyby nebo nekonečný koloběh krmení a přebalování a zlomyslného válení se na ulici cizím lidem na očích. Co je nakonec zlomí, je pláč.

Lea občas plakala, ale každé miminko někdy pláče. Jinak to vždycky byla hodná holčička. Holčička, co se nevzteká. Jen mluvila hlasitě, měla silný hlas a nejednou jsem ji na ulici nebo u přátel ztrapnila. Moc křičíš, Leo. A nikdy z toho nebyl problém. Trapnost je jednoduchá strategie a Lea to pochopila, dívky takové věci chápou snadno.

4

V Groningenu jsem nezůstala. Když jsem tam plánovala cestu, nepovažovala jsem za vhodné, abych nocovala ve městě bez vědomí své dcery. Připadalo mi, že by to mohlo poskvřnit mé záměry. Chtěla jsem se jen přesvědčit o její existenci a byla jsem rozhodnutá, že až ji uvidím, hned se vrátím do Amsterdamu a tam počkám na zpáteční let do Izraele. Možná jsem měla strach zdržovat se v Groningenu v nočních hodinách nebo jsem nenašla jiný způsob, jak se přesvědčit o čistotě svých úmyslů.

Na hlavním nádraží v Groningenu jsem nasedla do vlaku ve 21:18, který jel do Amersfoortu. Tam jsem měla přestoupit na vlak do Amsterdamu.

Dříve jsem se nebála řídit po evropských silnicích. Na našich společných cestách do Francie, Rakouska, Německa, Skandinávie jsme se s Meirem za volantem střídali. Oba jsme milovali náhlé zákruty silnice, kdy se před námi objevil horský masiv nebo třpytící se jezero v údolí, a čerpací stanice, kde mladíci s poďobaným obličejem obsluhovali kávovar a inkubátor klobás, a celý život, který za námi ubíhal, aniž bychom v něm zanechali stopy. Teď jsem si nevěřila. Snadno jsem se mohla nechat unést myšlenkami a sjet z dálnice na špatném místě nebo se převrátit na krajnici. Rozhodla jsem se, že radši pojedu vlakem. Také jsem doufala, že během jízdy ve vlaku usnu, ale pokaždé, když jsem zavřela oči, byla jsem zpátky před tím velkým oknem v Groningenu. Nevěděla jsem, kam vést dál drama, které jsem tady uvedla do chodu, a možná jsem ani nechápala, co jsem to vlastně provedla.

Myslela jsem na Meira a na to, co by řekl, kdyby to věděl. Vždycky jsem se bála jeho výčitek a ani šest let po jeho smrti mě to ještě nepustilo. Jeho duch se na mě ještě pořád uměl

dívat. Najednou se mi ale vybavila zvláštní věc, na kterou jsem si léta nevzpomněla a nedovedla bych o ní mluvit, ani kdyby mě někdo požádal, abych vyprávěla o něčem hezkém, a vida, teď jsem si vzpomněla. Jednou, krátce po svatbě, jsme spolu letěli do Paříže, náš první společný let. Bylo to v zimě a pokaždé, když jsme sešli na nástupiště a čekali na metro, mi řekl, popojdi trochu, nezastavuj se, baví mě se na tebe dívat.

Pamatuju si, jak jsem se smála. Jak mě to pobavilo. „Cože?“ „Dívám se na tebe a říkám si, kdo je ta holka?“ řekl. „To je ale kočka. Ke komupak patří? Bude se mnou mluvit, když ji oslovím?“

Hodně jsem se tomu smála. Taková pitomost.

„Chod“, pobízěl mě, „chod“. Chci se na tebe dívat. Prosím.“

Takhle jsme si hráli, dokud nepřijelo metro. Přecházela jsem po nástupišti na konec a zase zpátky, jednou nebo dvakrát, jak jsme to stihli.

Teď, cestou do Amersfoortu, jsem si na to vzpomněla a připadalo mi to hrozně zvláštní. Vypadalo to, jako by to nemělo nic společného s životem, který jsme spolu žili.